T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/479
KARAR NO : 2021/454
KARAR TR : 20/09/2021

ÖZET: Emekli Sandığı iştirakçisi ebeveynden kalan yetim aylığının ödenmemesine ve yersiz ödendiği ileri sürülen miktarın geri istenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : M.D. (kısıtlı O.D. adına vesayeten)
Vekili : Av. R.K.
Davalı : Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Vekili : Av. N.V.

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, kısıtlı davacının almakta olduğu yetim aylığının kesilerek 5510 sayılı Kanun'un 96. maddesi uyarınca yersiz ödendiğinden bahisle, toplam 84,754,06 TL'nin geri istenilmesine ilişkin 05/01/2015 tarihli ve 07.721.110.2 sayılı kurum işleminin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2 . **İstanbul 2. İdare Mahkemesinin, E.2015/901, K.2015/994 sayılı dosyada 06/05/2015 tarihinde** verdiği ve kesinleşen *"davanın, 2577 sayılı Kanun'un 15/1-a maddesi uyarınca görev yönünden reddine"* dair kararının gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

> *"...5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 101. maddesinde; "Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş mahkemelerinde görülür." hükmü yer almaktadır.*
>
> *Dava dosyasının incelenmesinden; davanın, davacının muhtaçlığının Üsküdar İlçe İdare Kurulunca 03/12/2014 tarih ve 13768 sayılı karara istinaden kaldırılması sebebiyle 01/11/2006-30/11/2013 tarihleri arasında ödenen 84.557,58-TL yetim aylığının 5510 sayılı Kanun'un 96.maddesi uyarınca geri istenilmesine ilişkin dava konusu işlemin tesisi üzerine görülmekte olan davanın açıldığı anlatılmaktadır.*
>
> *Dava konusu uyuşmazlık 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun uygulamasından doğmuş olup yukarıda yer alan Kanun hükmü uyarınca bu davayı görüp çözümleme hususunda Mahkememiz görevli olmayıp uyuşmazlığın görüm ve çözüm yerinin Adli Yargı yerine ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır."*

3. Davacı vekili, benzer taleple bu kez adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4 . **İstanbul (Anadolu) 29. İş Mahkemesi, E.2017/463, K.2020/303 sayılı dosyada 09/09/2020 tarihinde,** *"Davacının davasının İdari Yargının görev alanı içerisine girmemesi sebebiyle usulden reddine, İstanbul 2. İdare Mah. 2015/357 esas 2015/445 Karar sayılı dosyası ile de adli yargının görevli olduğu sebebiyle davanın reddedildiği anlaşılmakla görev uyuşmazlığının değerlendirilmesi için dosyanın istinaf edilmeksizin kesinleşmesi halinde uyuşmazlık mahkemesine gönderilmesine"* karar vermiş, kararın 11/05/2021 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

> *"...taraflar arasındaki hukuki ilişki, çekişmenin niteliği ve dayanılan hukuki sebep dikkate alındığında, davanın temel yasal dayanağı 5434 sayılı Kanunun 72 ve 108. maddeleri olup uyuşmazlığın çözümünde 506, 1479, 4857 ve 5510 sayılı Kanunların uygulama yeri olmadığından sınırlı yetki ile donatılmış iş mahkemelerinin görevi bulunmamakta, bu tür davalar idari yargının görev alanı içerisine girmektedir."*

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

5. 31/05/2006 tarihli 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar kapsamındaki çalışanları, geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır.

B. Yargı Kararları

6. 5510 sayılı Kanun'un iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15/12/2006 tarihli ve E.2006/111, K.2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanun'un birçok maddesi ile birlikte, bu Kanun'un yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan (başta 4/c maddesi) hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17/04/2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'la 5510 sayılı Kanun'da düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanun'a eklenen Geçici 1. ve Geçici 4. maddelerle, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlar (memurlar ile diğer kamu görevlileri) ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanun'la yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 5754 sayılı Kanun'un kimi hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesinin 30/03/2011 tarihli ve E.2008/56, K.2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

7. 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesinde yer alan *"...bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür."* bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, 22/12/2011 tarihli ve E.2010/65, K.2011/169 sayılı kararıyla davayı redle sonuçlandırmakla birlikte, söz konusu kararın Uyuşmazlık Mahkemesi önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak şekilde şu gerekçeye dayandırmıştır:

> *"...5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir. Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yeni sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır..."*

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

8.Uyuşmazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın başkanlığında, Üyeler Şükrü BOZER, Mehmet AKSU, Birol SONER, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 20/09/2021 tarihli toplantısında, Dosya üzerinde 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre;

9. 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesindeki *"Adli ve idari yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı üzerine kendine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinin karar vermesine değin erteler"* hükmüne göre, adli yargı yeri, davaya bakma görevinin daha önce görevsizlik kararı veren idari yargı yerine ait olduğunu belirten gerekçeli bir karar ile doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma olanağına sahiptir. Şu kadar ki, başvuru kararının, görev konusunda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilmesine değin işin incelenmesinin ertelenmesi hususunu da ihtiva etmesi gerekir.

10. Kanun koyucu, 14. maddeye göre hukuk alanında olumsuz görev uyuşmazlığı doğması halinde her iki yargı merciince işten el çekilmiş olduğundan başvurma iradesini davanın taraflarına bırakmış iken, bu yönteme nazaran daha kısa zamanda çözüme ulaşılmasını amaçladığı 19. madde ile daha önce görevsizlik kararı veren yargı merciinden sonra davayı inceleyen yargı merciine, işten el çekmeden doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma olanağını tanımıştır.

11. Olayda, adli yargı yerince, karşı görevsizlik kararı verilmekle birlikte, bununla yetinilmemiş, görevli merciin belirtilmesi için re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına da karar verilmiştir.

12. Bu haliyle, başvurunun her ne kadar davanın taraflarınca yapılmadığı ve 2247 sayılı Kanun'da öngörülen yönteme uyulmadığı anlaşılmış ise de, adli yargı yerince re'sen yapılan başvurunun 2247 sayılı Kanun'un 19.maddesi kapsamında olduğunun kabulü ile Uyuşmazlık Mahkemesi'nin önüne gelmiş bulunan görev uyuşmazlığının çözüme kavuşturulması, gerek dava ekonomisine gerekse Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş amacına uygun olacaktır. Sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

13. Raportör-Hâkim Engin SELİMOĞLU'nun, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

14. Dava, kısıtlı davacıya Emekli Sandığı iştirakçisi babasından kalan yetim aylığının ödenmemesine ve yersiz ödendiği ileri sürülen miktarın geri istenmesine ilişkin kurum işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

15. Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği; ancak, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanun'un 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanun'un değil 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

16. Kaldı ki; T.C. Anayasası'nın 158.maddesindeki *"...diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır."* hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının bu uyuşmazlığın çözümünde esas alınacağı tartışmasızdır.

17. Dava dosyasının incelenmesinde; davacının 1996 yılından itibaren kısıtlılık hali sebebiyle Emekli Sandığı yükümlüsü olan babasının vefatından sonra yetim aylığı almaya başladığı anlaşılmaktadır.

18. Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin *"idari işlem"* ve *"idari eylem"* niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu görevlisi emekli olan davacı tarafından açılan davanın, görüm ve çözümünün idari yargı yerinde görüleceği sonucuna varılmıştır.

19. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; İstanbul 2. İdare Mahkemesinin 06/05/2015 tarihli ve E.2015/901, K.2015/994 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGI YERİNİN GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İstanbul 2. İdare Mahkemesinin 06/05/2015 tarihli ve E.2015/901, K.2015/994 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

20/09/2021 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Celal Mümtaz AKINCI	Şükrü BOZER	Mehmet AKSU	Birol SONER

Üye	Üye	Üye
Aydemir TUNÇ	Nurdane TOPUZ	Ahmet ARSLAN